

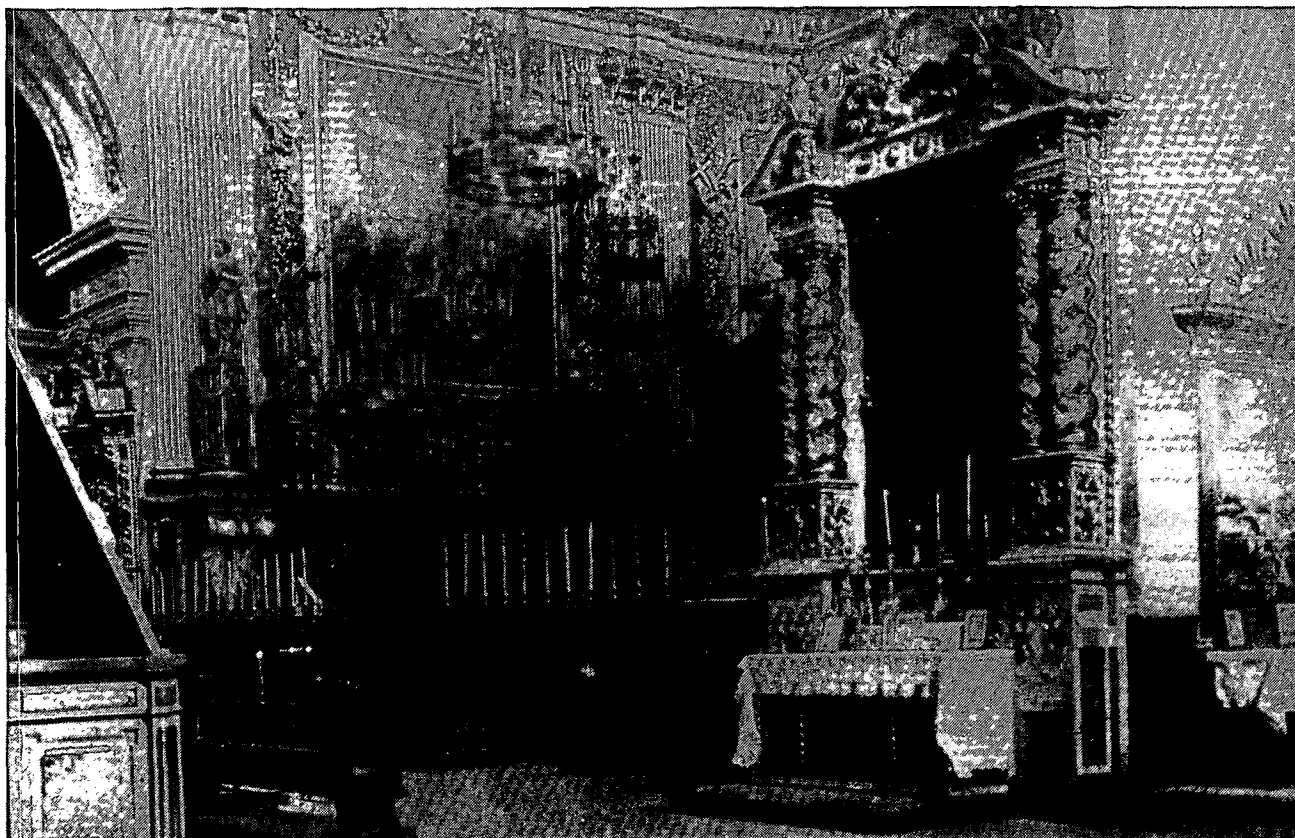
L'article que segueix, extret d'una de les "llibretes de notes" de Marià Ribas i Bertran, presenta la seva visió del "6 d'octubre" mataroní. Hi relata molt especialment l'episodi de l'intent —fracassat— de l'incendi de la Basílica de Santa Maria.

EL 6 D'OCTUBRE DE 1934

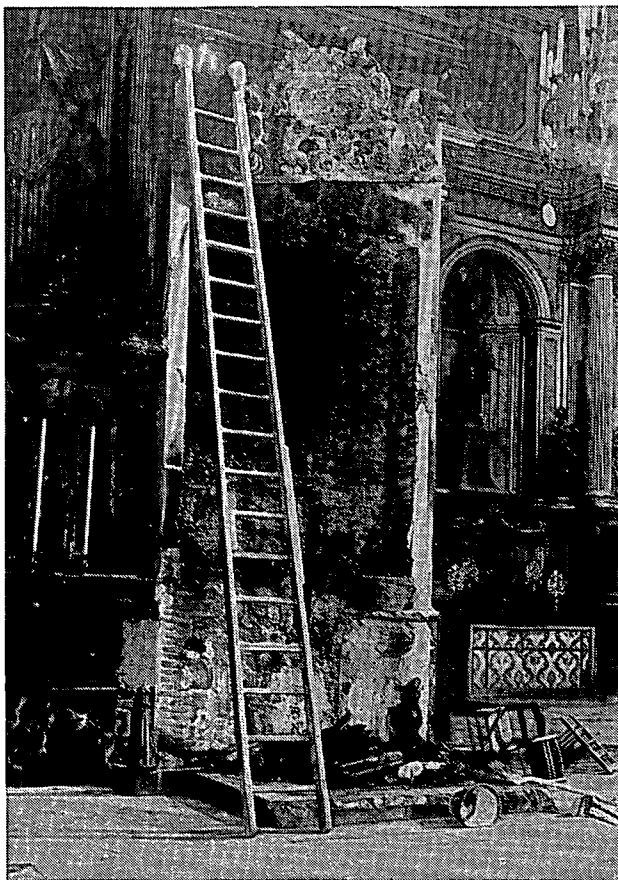
Durant la nit del dia 3 d'octubre s'intensificaren els rumors d'un pròxim moviment revolucionari en tot el país, organitzat pels socialistes en col·laboració amb elements d'esquerra, contra la constitució del govern que s'acabava de formar sota la presidència d'Alejandro Lerroux. El diputat socialista mataroní Jaume Comas, que havia arribat a Barcelona, en avió, a primera hora de la tarda, va telefonar a la Casa del Poble convocant per al vespre reunió de totes les juntes i comissions. Així es féu, i tota la nit van estar reunits els caps que integraven el Comitè de l'Aliança Obrera. També a l'Ajuntament hi hagué qui passà tota la nit en vetlla. Mentrestant la policia practicava registres en el Centre Tradicionalista i en domicilis particulars.

Els rumors es varen confirmar el dia 4. A la matinada del dia 5 es proclamà la vaga general, de manera que el Comitè de l'Aliança Obrera quedà àrbitre de la situació. Els joves d'Estat Català havien estat tota la nit al Centre Republicà de la Rambla ultimant els preparatius del repartiment d'armes. S'omplí de gent armada la Casa Consistorial i la Comissió de Govern amb els diputats d'esquerra, estigueren allí en junta permanent. Una colla d'uns quinze homes armats que es deien sometenistes, es posà a practicar registres per compte propi en les cases rectorals, convents de religioses, Foment Mataroní, Centre Catòlic i cementiri.

El dia 5, amb la vaga general assumida per tothom, la població presentava un tristíssim aspecte.

Altar de les Animes a Santa Maria (segle XVIII) - Probablement obra d'Antoni Riera.
Fotografia de Mn. Joan Colomé.

L'Altar de les Ànimes després de l'incendi del 6 d'octubre.
Al fons l'altar de sant Isidre.
Fotografia S. Carreras.

L'Altar de les Ànimes després de l'incendi del 6 d'octubre.
Al costat l'altar de la Pietat.
Fotografia S. Carreras.

te, no es veia ningú pels carrers i tots els locals públics i establiments romanien tancats. Però a mig matí, bullien de sobte els carrers amb la gentada que acudia al míting convocat al Parc Municipal i cridat pel nunci. Parlaren allí uns representants dels socialistes, el comunista Dalmau i el sindicalista Peiró, el qual ho féu més extensament, cridant a la revolució cas que l'Esquerra no es veiés amb ànims suficients per a portar-la a terme. Per altra part, la ràdio donava notícies en el mateix sentit.

El dia 6, a dos quarts d'onze del matí, un grup d'uns deu homes armats, proveïts dels corresponents carnets d'identitat oficials, que exhibien, penetraren a la casa rectoral de Santa Maria dient que tenien ordre de practicar un registre. Sempre apuntant amb les armes, escorcollaren el Sr. Rector, Dr. Josep Samsó. Tot seguit tallaren els fils telefònics i s'encaminaren al temple, obligant a seguir-los al citat Dr. Samsó, al vicari Mn. Orengo i al comunitari Mn. Ferran Gorchs.

Dintre l'església amenacen amb les pistoles el sagristà Cabot i el campaner Pinart i els obliguen a portar cadires al presbiteri i a apilonar-les a l'altar major. Inmediatament les encenen. També encenen tovalles d'altar i destrossen rengleres de cadires per a tirar-les a la foguera. Llencen ampolles

de líquid inflamable contra els altars i encenen les cortines dels confessionaris. Però, sortosament, en llocs molt perillosos i senyaladament en el retaule major, les ampolles no fan l'efecte desitjat.

Després de tot això els incendiaris surten precipitadament, però poden contemplar que s'obre la porta principal de l'església, tancada per la vaga, i que els sacerdots es dediquen a apagar el foc ajudats pel campaner i el sagristà. De nou entren al temple i, a més de no permetre'ls apagar el foc, els cominen que apilonin més cadires per a refer la foguera. Es neguen a fer-ho els comminats, però són els mateixos incendiaris els qui apilonen més cadires al presbiteri i a l'altar de les Ànimes. Fins i tot pretenen, amb les armes a la mà, que el mateix Dr. Samsó tiri el líquid inflamable, a la qual cosa es nega rotundament.

El fill gran del campaner havent sentit la cridoria de l'interior del temple, hi entra i és comminat també a apilonar cadires. Però encara que els pistolers tenen preses totes les sortides, en un moment de distracció, s'escabulleix i surt a demanar socors. Se n'adonen els incendiaris i, tement que algun destorb faci fracassar els seus intents, tiren tot el líquid inflamable que els queda sobre un piló de cadires, prop de l'altar de les Ànimes que queda pres pel foc en un moment, i s'omple de

fum tota l'església.

Pistola en mà obliguen als tres sacerdots i als dos seglars a sortir del temple pel Portal Xic, deixant tancades totes les altres portes, i els conduïxen pel carrer a la casa rectoral. No queda ningú dintre l'església mentre el foc va avançant. Per a assegurar-se del complet acabament de la seva obra, els incendiaris no s'acomiaden dels sacerdots sense amenaçar-los de mort si tornen a sortir de la Rectoria, afegint que tot ho feien com a represàlia, perquè alguns fidels, el matí havien acudit a missa, entrant per la porta de la vicaria, trencant la vaga.

La gent que s'havia agrupat a la plaça de l'església, addicta als pistolers, impedeix la ràpida prestació d'auxili, encara després que aquests han desaparegut, i prohibeix que s'atansin els bombers.

Espessa fumera envaeix el temple i surt en grossa columna pel finestral principal. L'altar de les Ànimes està en flames. A la poca estona comencen a acudir bon nombre de feligresos desitjosos d'aturar l'incendi. L'entrada per la casa rectoral es fa impossible per la gran quantitat de fum.

Oberta la porta del Fossar Xic, es veu que l'altar de Santa Llúcia crema. El retaule de les Ànimes ja ha caigut per terra i està fet una brasa.

La notícia de l'incendi es propaga amb rapidesa. De tots els balcons i finestres del veïnat surten perols i galledes que, en un instant, reuneixen

al Fossar Xic i, plens d'aigua, passen de mà en mà per apagar les flames. Així, amb aquesta actuació ràpida i decidida, s'aconsegueix sufocar el foc en cosa de mitja hora.

L'arquitecte municipal Lluís Gallifa i l'enginyer del municipi Ignasi Mayol es presenten en el temple i dirigeixen els treballs d'extinció. En saber-se els fets a l'Ajuntament, acudeixen diversos guàrdies municipals i els regidors d'esquerra Fors i Vives, delegat aquest del servei d'extinció d'incendis. Acudeix també pel seu compte el conseller regionalista Brau.

Joves de "Nosaltres sols" que s'havien sumat al moviment revolucionari acudeixen així mateix a l'església amb propòsit de defensar-la; alguns d'ells encara porten armes.

Durant la nit d'aquell dia i els dos que el segueixen, el temple de Santa Maria és vigilat per nombrosos feligresos.

Corregué aviat el rumor que l'alcalde Cruixent havia presentat la dimissió, però la notícia no es confirmà.

Aquests fets es continuaren amb altres tràgics esdeveniments, de greus conseqüències per al nostre país, dels quals no ens ocuparem, pel seu caràcter diferent al que ens interessa.

Marià Ribas i Bertran